

احكام مختصر عيد فطر

امين الدين

«سعيدى سعيد افغانى»

Ketabton.com

احكام مختصرى عيد فطر

تتبع ونگارش :

امين الدين « سعيدى - سعيد افغانى »
مدير مطالعات ستراتيجيك افغان و
مسؤل مركز كلتورى دحق لاره-جرمنى

بسم الله الرحمن الرحيم احکام مختصری عید فطر

عید :

کلمه « عید » در اصل از فعل عاد(عود) يعود گرفته شده و به معنی بازگشت است ، بناً به روزه هایی که مشکلات ، مشقت و پرابلم یک قوم و جماعتی بر طرف میشود و به سرور و خوشحالی و یا هم به یک پیروزی های دست می یابند ، آنرا عید مسمی نموده اند.

عید فطر یکی از دو عید بزرگ اسلامی است(عید فطر و عید قربان) که مسلمان روزه دار در طول ماه رمضان با ارتبای طهای پی در پی با پروردگار با عظمت و استغفار از گناهان به تصفیه روح و جان خویش همت گماشته و از تمام آلودگی های ظاهری و باطنی که برخلاف فطرت انسان است خود را پاک نموده و به فطرت واقعی خود بر می گردند.

طوریکه عید مائده در مسیحیت برای شادی غذای آسمانی برپا شد . مائده آسمانی یا غذای آسمانی بر بنی اسرائیل به اعجاز حضرت موسی(ع) نازل شد. حضرت عیسی(ع) نیز به تقاضای حواریون -که از آن حضرت تقاضا کردند تا خداوند برای آنان غذای آسمانی نازل کند- از پروردگار با عظمت خویش درخواست مائده آسمانی نمود و خداوند نیز خواست او را اجابت نمود و چنین واز آسمان برایش غذای آسمانی فرستاد .

بنا بعد از نزول مائده آسمانی و اجابت حاجت ، حضرت مسیح (ع) روز نزول مائده را روز بازگشت به پیروزی و پاکی و ایمان به الله دانسته و آنرا به روز عید مسمی نموده است.

روایت تاریخی مؤید آن است که نزول مائده اساساً به روز های یکشنبه صورت میگرفت بدین اساس روزه یکشنبه از احترام خاصی عیدی بین مسیحیان برخوردار میباشد.

کلمه عید تنها یکبار در قرآن عظیم الشان تذکر یافته است : « اللهم ربنا انزل علينا مائدة من السماء تكون لنا عيداً لأولنا و آخرنا و آية منك ».

روز اول ماه شوال را بدین سبب عید فطر مسمی نموده اند که امر امساک ، صوم از خوردن و نوشیدن بر داشته شده و به مسلمانان هدایت داده شده که روزه خود را افطار کنند و به خوردن و نوشیدن رو آورند.

افطار یعنی فطور و فطور به معنای خوردن و نوشیدن طوریکه در ماه مبارك رمضان، انسان افطار مینماید یعنی اجازه خوردن پس از امساک از خوردن به او داده می شود. مسلمانان در این روز در اثر يك ماه مهمانی و ضیافت پروردگار به صفای باطن دست یافته و در حقیقت شخصیت واقعی خویش را باز یافته اند، بلی ، فطرت پاک انسان در طول سال در اثر غبار های جهل و نادانی و غفلت به انواع گناهان و معصیت ها مبتلا شده و از حقیقت خود دور می شود و در نتیجه دچار خود فراموشی و خدا فراموشی می گردد ، اما با فرا رسیدن ماه مبارك رمضان ، انسان در پرتو فضای معنوی آن ماه و تلاش های خویش به يك زندگی نوین دست می یابد ، که می توان آن را « بازگشت به خویشتن » نامید.

مسلمانان در ایام مبارک رمضان با يك ماه روزه گرفتن ، تراویح ، تلاوت قرآن ، اعتکاف ، صدقه ، خیرات و سایر عبادات و خوبیهای که به دستور رب العزت انجام داده اند ، این روز را منحیث روز خوشی و عید تجلیل می نمایند.

سیرت نویسان مینویسند : زمانیکه پیامبر اسلام محمد صلی الله علیه وسلم از مکه به مدینه منوره مجبور به هجرت شد ، مردم آن دیار در هر سال دو روز را بنام روز های جشن تجلیل مینمودند ، پیامبر اسلام از مردم مدینه در مورد این دو جشن پرسید که چرا در این روز ها عید میگیرند ؟ مردم در جواب گفتند « ما قبل از مشرف شدن به اسلام این دو روز را جشن معین نموده بودیم ، که در این روزه به تفریح و خوشحالی می پرداختیم »

پیامبر اسلام فرمود : « خداوند در مقابل این دو روز ، دو روز دیگری را که نسبت به همچو جشن ها فضیلت و برتری بیشتری دارند برای مسلمانان مقرر نموده که يك روزه آن عید فطر و روز دیگر آن عید سعید اضحی است ».

اعمال مسنون در عید فطر :

در حدیث آمده است که : عبدالله بن عمر رضی الله عنه می فرماید که رسول الله صلی الله علیه وسلم به همراه اصحاب در هر دو عید تکبیر گویان با صدای بلند به سوی نماز می رفتند. (حدیث صحیح/ سنن بیهقی شماره 5925)

الفاظ تکبیر

الله اکبر الله اکبر ، لا اله الا الله ، والله اکبر الله اکبر ، و لله الحمد. (حدیث صحیح/ سنن بیهقی شماره 5925)

الله اکبر الله اکبر الله اکبر لا اله الا الله والله اکبر الله اکبر و لله الحمد. (امام مالک و امام شافعی این لفظ را نیز جائز می دانند)

سایر اداب مسنونه در روز عید :

- توجه به آرسن و زیبایی و نظافت خود
- بسیار وقت به عید گاه رفتن

- رعایت نظافت ، استعمال خوشبویی و عطر ، مسواک زدن و غسل کردن بعد از نماز فجر ، چنانچه در روز جمعه بر آن تأکید شده است .

در حدیثی از عبدالله بن عباس رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم در یکی از روز های جمعه ها فرمودند: خداوند این روز را برای شما مسلمانان «عید» قرار داده است پس کسی که به نماز جمعه آمد، غسل نماید ، و اگر بوی خوش دارد

استفاده کند و مسواک بزند. (حدیث صحیح/ سنن ابن ماجه شماره 1098)

- بهترین لباس خود را بپوشد. (حدیثی شماره (948) صحیح بخاری)

- صبح وقت از خواب بر خاستن

- پرداختن صدقه ء فطر قبل از رفتن به عید گاه.

- خوردن شیرینی قبل از رفتن به عید گاه .

نماز عید :

نماز عید در دین مقدس اسلام از اهمیت خاصی برخوردار است و پیامبر صلی الله علیه وسلم بر ادای این نماز و اشتراک در آن تأکید بیشتر نموده است .

از ام عطیه رضی الله عنها روایت است که گفت : رسول الله صلی الله علیه وسلم به ما

فرمودند که دختران بکر (ازدواج نکرده) و زنان قاعده را به مصلی ببریم تا در کار نیک و دعای مسلمانان شریک باشند و زنان قاعده از مصلی کناره می‌گرفتند. (صحیح بخاری شماره 324)
پیامبر صلی الله علیه وسلم پای پیاده به مصلی می‌رفتند و بر می‌گشتند . (حدیث حسن/ سنن ابن ماجه شماره 1294)
پیامبر صلی الله علیه وسلم در روز عید از راهی به مصلی می‌رفتند و از راه دیگر باز می‌گشتند . (صحیح بخاری شماره 986)
طوریکه گفتیم برای مأمومین مستحب است که برای نماز عید زود به مصلی بروند اما برای امام سنت است دیرتر به مصلی برود. (بخاری شماره 956)
پیامبر صلی الله علیه وسلم قبل از نماز عید سنتی نمی‌خواند ولی وقتی به منزلشان بر می‌گشتند دو رکعت می‌خواندند. (حدیث حسن/ ابن ماجه شماره 1293)
ولی طبق دستور پیامبر صلی الله علیه وسلم وقتی داخل مسجد شدیم می‌توانیم دو رکعت سنت تحیه مسجد بخوانیم. (صحیح مسلم شماره 714)

نیت نماز عید :

« نیت کردم بخوانم دو رکعت نماز واجب عید فطر و یا عید اضحی را با جمله تکبیراتش خاص برای الله، اقتداء نمودم به این امام حاضر رو آوردم طرفه کعبه شریفه »
و تکبیر تحریمه « الله اکبر » گفته دستهای خویش را تا برابر شانه ها و یا هم تا نرمی های گوش خود بلند نماید.

انگاه دست های خود را طوریکه در سایر نماز ها می بندد بسته نموده ، « سبحانک اللهم » (ثنا) را بخواند.

سپس امام ومقتد یها سه مرتبه تکبیر گفته در هر مرتبه دست های خود را تا برابر نرمی های گوشه‌هایش بلند نموده ، بعد از هر تکبیر به اندازه ءگفتن سه مرتبه « سبحان الله » توقف نموده بعد مرتبه ء دیگر تکبیر دیگر را بگوید . بعد از تکبیر سوم دستهای خود را دوباره بسته نموده ، و تسمیه گفته سوره فاتحه و آیاتی از قرآن مجید را تلاوت نموده ، طبق معمول رکوع وسجود را اداء نموده ، برای رکعت دوم ایستاده شود.

در رکعت دوم اولاً سوره فاتحه را بخواند ، بعد از آن آیتی از قرآن مجید را خوانده قبل از رفتن به رکوع سه بار طوری تکبیر گوید که در هر مرتبه دستهای خود را تا نرمه های گوش مانند تکبیرات رکعت اول بلند نماید و در تکبیر چهارم حسب معمول به رکوع رفته وبعد از انجام رکوع ، سجود وقاعده به نماز ش اختتام بخشیده به طرف راست وچپ سلام گرداند.

حکم نماز عید:

در مورد حکم نماز عید علماء نظریات مختلفی را ارائه داشته اند که مختصراً در ذیل برخی از این نظریات می پردازیم :

اول :

امام صاحب ابوحنیفه و برخی از علمای مالکی، نماز عیدین (فطر و قربان) را واجب عینی میدانند . یعنی بر تک تک مسلمانان بالغ خواندن این نماز واجب می باشد، و این رأی برگزیده ی شیخ الاسلام ابن تیمیه (رح) نیز میباشد .

دوم :

امام صاحب حنبل و برخی از علمای شافعی نماز عیدین (فطر و قربان) را فرض کفایی دانسته ، این بدین معنی است، که اگر گروهی از مسلمانان این نماز را بخوانند و جواب آن از مابقی مسلمانان ساقط خواهد شد.

سوم :

امام صاحب مالک و امام شافعی و اکثر علمای مالکی و شافعی نماز عیدین را سنت موکده میدانند ، این بدین معنی که : اگر مسلمانی این نماز را بخواند اجر بزرگی را نصیب خود کرده و اگر آنرا نخواند گناهی مرتکب نشده است. اما بر طبق رأی راجح اگر نگوییم که نماز عید فطر و قربان واجب عینی است، حداقل آن اینست که این نماز واجب کفایی می باشد، یعنی اگر گروهی از مسلمانان این نماز را اداء کنند دیگر از دوش بقیه ساقط می شود. و علمای هیئت دائمی افتاء گفته اند که: «هر کدام از نمازهای عید فطر و قربان فرض کفایه است. برخی از علما آنرا همچون نماز جمعه فرض عین دانسته اند؛ لذا برای مسلمان شایسته نیست که آن را ترک دهد».

اما در مورد اشتراک زنان در نماز باید گفت :

نماز عید بر زنان واجب نیست؛ بلکه سنت است و باید آنرا در عیدگاه همراه با امام بخواند، و طوری که در فوق یاد آور شدیم ، پیامبر صلی الله علیه وسلم زنان را دستور داد تا نماز عید را همراه با امام در مصلی بخوانند».

قضای نماز عید :

در مورد قضای نماز عید فطر میتوان سه حالت را مورد بررسی قرار داد .

حالت اول:

کسیکه تا وقت نماز ظهر نداند آنروز عید بوده است، در این حالت برای او جایز است که در روز دوم بعد از طلوع آفتاب نماز عید را قضا کند حال چه عید فطر باشد و یا هم عید قربان، و این رأی جمهور علمای (امام صاحب ابو حنفیه ، امام صاحب شافعی و امام صاحب حنابل) است.

و دلیل آنها حدیث ابو عمیر بن انس است که از یکی از کاکا هایش که از جمله اصحاب بوده روایت می کند که: «أَنَّ رَكْبًا جَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَشْهَدُونَ أَنَّهُمْ رَأَوْا الْهَلَالَ بِالْأَمْسِ فَأَمَرَهُمْ أَنْ يُفْطَرُوا وَإِذَا أَصْبَحُوا أَنْ يَعْتَدُوا إِلَى مُصَلَّاهُمْ». (رواه أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ وَهَذَا لَفْظُهُ وَإِسْنَادُهُ صَحِيحٌ).

یعنی: گروهی آمدند و گواهی دادند که روز گذشته هلال ماه را دیده اند، پیامبر صلی الله علیه وسلم به اصحاب دستور داد که (روزه ی شان را) افطار کنند، و فردا صبح برای نماز عید به (مصلی) عیدگاه بروند. (این حدیثی را احمد و ابوداود روایت کرده است و ابن لفظ ابوداود است و اسناد آن صحیح است.)

حالت دوم:

هرگاه تمامی مردم نماز عید را بدون عذر فوق به تاخیر بیندازند، در این حالت اگر آنروز روز عید فطر بود دیگر برای آنها جایز نیست که آن نماز را قضا کنند زیرا وقت نماز عید ساقط شده است در حالی که برای تاخیر آن عذری نداشته اند. اما اگر عید قربان باشد برای آنها جایز است که آن نماز را در روز دوم و حتی در

صورت عذر شرعی، در روز سوم- آنرا قضا کند.

حالت سوم :

هرگاه مسلمانان این نماز را در مساجد و مصلی ها در وقت خود ادا کنند، اما بعضی از مردم نماز را همراه آنها نخوانند، در این صورت بر طبق مذهب امام ابوحنفیه و امام مالک دیگر قضای این نماز مشروع نیست، زیرا نماز جز در وقت مقرر خود تشریح نشده است.

ولی امام صاحب شافعی قضای آنرا جایز می دانند حال در هر وقتی که باشد و چه بصورت جماعت قضا خوانده شود یا بصورت تنهایی، زیرا از نظر شافعی قضای نمازهای نوافل مشروع است.

اما از نظر ما قول راجح این است که: اگر کسی بدون عذر نماز عید را نخواند در اینصورت قضای آن مشروع نیست و دیگر نیازی نیست آن نماز را بخواند اما اگر کسی عذری شرعی برای نخواندن آن داشته باشد، قضای آن در روز دوم جایز است.

نگرفتن عید بعنوان اینکه مسلمانان شهرها تا هنوز عید نکرده اند :

مکلفیت شخص مسلمان در شرع اسلامی همین است که آغاز ماه مبارک رمضان خویش را به رویت هلال ماه رمضان آغاز و به رویت ماه شوال خاتمه و مراسم عید خویش را تجلیل نماید .

حکم کتاب الله و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم برای یک شخص مسلمان اساس و منبع شرع اش را تشکیل میدهد .

قرآن عظیم الشان در این بابت میفرماید : « فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ » (سوره بقره آیه 185) (پس هر کس از شما (فرا رسیدن) این ماه را دریابد باید که آن را روزه بگیرد)

هكذا در حدیثی از ابوهریره آمده است که : پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است : «صوموا لرؤیته و أفطروا لرؤیته، فإن غمی علیکم الشهر فعدوا ثلاثین» (با دیدن آن (هلال) روزه بگیرید و با دیدن آن (هلال) افطار کنید (عید کنید) و اگر ابر مانع دیدن ماه شد سی روز (شعبان) را کامل کنید». متفق علیه

بنابراین آنچه واجب است؛ روزه گرفتن و عید کردن با رویت ماه رمضان و شوال است؛ اما اگر فرض کنیم شخصی در کشوری سکونت داشت که موفق به رویت ماه نشد؛ او باید ماه شعبان را سی روز کامل کند بعد از آن ابتدای ماه بعد را بعنوان روزه ی رمضان روزه بگیرد؛ و یا اگر فردی عادل و مسلمان و عاقل خبر داد که ماه رمضان را دیده است، پس به او اعتماد کرده و روزه خود را شروع می کند ، طوریکه در حدیثی از ابن عمر (رض) روایت است : « تراءى الناس الهلال، فأخبرت رسول الله صلی الله علیه وسلم أنى رأيت، فصام و أمر الناس بصيامه » «مردم برای دیدن هلال (به آسمان) نگاه می کردند، من به پیامبر صلی الله علیه وسلم خبر دادم که هلال ماه را دیدم، پس پیامبر صلی الله علیه وسلم روزه گرفت و به مردم امر کرد که روزه بگیرند» ابوداود (2325).

اما در مورد فرا رسیدن ماه شوال باید گفت که دیدن این با شهادت کمتر از دو نفر ثابت نمی شود.

امام ترمذی در این مورد میفرماید :

بیشتر اهل علم بدینطریق عمل می‌کنند و گفته‌اند: که برای روزه‌گرفتن، شهادت و گواهی یک نفر مرد که بگوید من هلال را دیده‌ام، مورد قبول است. و رای امام شافعی و امام احمد و ابن المبارک نیز چنین می‌باشد و نووی گفته است: اصح آنست.

واما درباره ثبوت رویت هلال شوال:

بنابرای عموم فقها، رویت یک مرد عادل و گواهی وی پذیرفته نمی‌شود، بلکه باید سی روزه ماه رمضان تکمیل

گردد یا اینکه دو نفر گواه عادل برویت هلال شوال گواهی دهند. ولی ابو ثور گفته است ثبوت رویت هلال شوال و هلال رمضان، با هم فرقی ندارند و برای هر دو، گواهی یک نفر عادل قبول است. (فقه السنه سید سابق)

از عبدالرحمن بن زید بن خطاب روایت است که : او در روز شک خطبه خواند و گفت : همانا من با اصحاب پیامبر صلی الله علیه وسلم همنشین بوده و از آنها سؤال کرده‌ام، آنان به من گفته‌اند که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود : « صوموا لرؤیته، و أفطروا لرؤیته، و أنسکوا لها، فإن غم علیکم فأتوا ثلاثین یوما، فإن شهد شاهدان مسلمان فصوموا و أفطروا » « با دیدن هلال (رمضان) روزه بگیرید و با دیدن هلال ماه (شوال) عید کنید و با دیدن آن عبادت کنید و اگر ابر مانع دیدن هلال شد، سی روز (شعبان) را کامل کنید و اگر دو شاهد مسلمان (به دیدن هلال ماه) شهادت دادند روزه بگیرید و عید کنید ». صحیح ابن ماجه (3811)

از امیر مکه حارث بن حاطب روایت است : « عهد إلینا رسول الله صلی الله علیه وسلم أن ننسک للرؤیة فإن لم نره و شهد شاهدا عدل نسکنا بشهادتهما » « پیامبر صلی الله علیه وسلم به ما سفارش کرد که با دیدن هلال عبادت کنیم و اگر آن را ندیدیم و دو شاهد عادل بر آن شهادت دادند با شهادت آنها عبادت کنیم ». ابوداود (2321)

پس از مفهوم جمله «فإن شهد شاهدان مسلمان فصوموا و أفطروا» در حدیث عبدالرحمن بن زید و جمله «فإن لم نره و شهد شاهدا عدل نسکنا بشهادتهما» در حدیث حارث، استنباط می‌شود که شهادت یک نفر برای اثبات ماه مبارک رمضان و عید فطر صحیح نیست، ولی به دلیل حدیث (ابن عمر) اثبات ماه مبارک رمضان از این مفهوم خارج می‌شود و عید بر حکم خود باقی می‌ماند چون دلیلی بر صحت شهادت یک نفر برای عید وجود ندارد، با اندکی تغییر از «تحفه الأحوذی» (374/3، 373).

و برخی از علما فرموده اند که اگر مناطقی که در یک مدار افقی هستند؛ چنانکه در مکانی ماه رویت شد، بقیه نیز بر اساس آن روزه بگیرند و همینطور برای عید کردن؛ برای جمهور فقهاء اختلاف مطالع برای رویت هلال (ماه رمضان و ماه شوال) معتبر نیست.

بنابراین هرگاه اهل شهری و کشوری هلال را رویت کرد، بر همه کشورها و شهرهای دیگر واجب می‌گردد، که روزه بگیرند، چون پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: « صوموا لرؤیته، و أفطروا لرؤیته ». این فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم خطابی است عام و فراگیر برای همه امت محمد صلی الله علیه وسلم، پس هرگاه یکی از افراد امت، در هر مکانی هلال (رمضان)

را رویت کرد، حکم این رویت، برای همه افراد مکلف امت ثابت می‌گردد. بناً با توجه به مطالب که در فوق از آن یاد اوری نمودیم؛ چنانکه کشوری هم افق با کشور فرد ساکن، ماه را رویت کردند، بر اساس آن مسلمانان باید روزه بگیرند یا عید نمایند؛ و اگر کسی عمداً در هنگام عید فطر روزه بگیرد گناهکار است؛ از ابو عبید مولا ی ابن اُزهر روایت است: «شهدت العید مع عمر بن الخطاب رضی الله عنه فقال: هذان یومان نهی رسول الله صلی الله علیه وسلم عن صیامهما: یوم فطرکم من صیامکم، و الیوم الآخر تأکلون فیه من نسککم» (در روز عید با عمر بن خطاب رضی الله عنه بودم گفت: پیامبر صلی الله علیه وسلم از روزه گرفتن در این دو روز نهی فرموده است، اولین روز بعد از ماه رمضان (عید فطر) و روزی که از قربانی هایتان می‌خورید (عید قربان). متفق علیه

تعطیلات عید فطر در کشور های اسلامی

قبل از همه باید گفت که: عید فطر در دین مقدس اسلام فقط یک روز میباشد، و آنهم روز اول ماه شوال است، و آنچه که در بین برخی از مردم شهرت یافته که عید فطر سه روز است، این امر تنها عرف مشهور بین عوام الناس بوده و هیچ حکم شرعی بر آن مترتب نمی‌شود.

امام بخاری در کتاب خویش در یکی از ابواب کتاب حدیثی خویش مینویسد: «بَاب صَوْمِ یَوْمِ الْفِطْرِ: بَاب رُزْه رُزْه عِیدِ فِطْرِ» و سپس حدیثی را از ابو سعید رضی الله عنه بشرح ذیل روایت مینماید:

«نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ الْفِطْرِ، وَالنَّحْرِ». (بخاری (1992)). (پیامبر صلی الله علیه وسلم از روزه گرفتن در روز عید فطر و قربان نهی فرموده است). بر این اساس روز عید فطر تنها یک روز است، و در این روز روزه گرفتن هم حرام میباشد، ولی گرفتن روزه در روز دوم یا روز سوم از ماه شوال حرام نمی‌باشد، و یک مسلمان میتواند روزه قضای و سنت خویش را از روز دوم آغاز نماید. اما در سه روز بعد از روز عید قربان جایز نیست روزه گرفت، زیرا سه روز بعد از روز عید قربان را ایام التشریق گویند و پیامبر صلی الله علیه وسلم نهی کرده اند که کسی در ایام التشریق روزه باشد. به دلیل فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم: «ایام التشریق ایام اکل و شرب». مسلم (1141). یعنی: ایام التشریق روزهای خوردن و نوشیدن است.

اما تعطیلات عید فطر در جهان اسلام:

تعطیلات عید فطر در کشور های اسلامی و عربی مختلف است و معمولاً بین 3 تا 12 روز بنام عید تجلیل می‌یابد.

در ذیل غرض مزید معلومات به تعطیلات عیدانه برخی از کشور های اشاره مینمایم: افغانستان ایام تعطیلی عید فطر بر اساس ماده ۴۱ قانون کار دولت افغانستان بمدت ۳ روز تعطیل عمومی است.

کشور عربستان سعودی به مدت 12 روز

کشور قطر 12 روز

کشور کویت 7 روز

سوریه 9 روز

اردن 4 روز
پاکستان 3 روز
سودان 5 روز
عراق 3 روز
امارت عربی 4 روز
ترکیه 3 روز
مالزی 7 روز
ایران 2 روز
عمان 4 روز
بحرین 5 روز

اندوزی در 5 روز سه روز پیش از عید و 2 روز بعد از عید سعید فطر

تبریک و تهنیت گفتن در عید :

تبریک و تهنیت گفتن یکی از برجسته ترین آداب در دین مقدس اسلام بشمار میرود. یکی از سنن پیامبر صلی الله علیه وسلم در استقبال از عیدین (عید فطر و عید اضحی) همین است که باید مسلمانان با یک دیگر در حین احوالپرسی ، مکاتبه و یا تلفونی تهنیت و تبریک عیدین را بوجه احسن انجام دهند. محدثین مینویسند که : صحابه کرام در حین تبریکی روزه عید به همدیگر می گفتند: « تَقْبَلُ اللهُ مِنَّا وَمِنْكَ » . (خداوند عبادات ما و شما را قبول کند).

در حدیث از جبیر بن نفیر رضی الله عنه روایت است که: اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم هنگامی که در روز عید همدیگر را ملاقات می کردند به یکدیگر می گفتند: « تَقْبَلُ اللهُ مِنَّا وَمِنْكَ » (خداوند از ما و شما قبول بگرداند) (حدیث حسن - فتح الباری شرح حدیث 952 صحیح بخاری).

خواننده محترم !

درکشور عزیز ما افغانستان معمولاً برای تبریکی ایام عید سعید فطر از عبارت ذیل استفاده بعمل میاورند.

ایام شریف (عید شما مبارک) ، روزه و نماز ، تراویح ، طاعت و عبادات شما قبول اختر مو مبارک شه ، لمونخ روژه تراویح طاعتونه او عباد تونه مو قبول شه

و در ایام عید اضحی معمولاً در احوالپرسی میگویند :

عید شما مبارک داخل حاجی و غازیان

اختر مو مبارک شه داخل دحاجیانو او غازیان

طوریکه در فوق یاداور شدیم تبریک و تهنیت گفتن عید یکی از آداب بشری است . بنا بر مسلمانان است ، فرق نمیکند ، کسانیکه بر گرفتن روزه استطاعت یافتند و کسانیکه بنا بر معاذیری ، نتوانستند روزه ماه مبارک را بجاء آورند ، تا آداب تبریکی عید را مراعات نمایند .

البته ضروری و حتمی نیست که در تبریکی گفتن روز عید بصورت حتمی همین لفظ «تَقْبَلُ اللهُ مِنَّا وَمِنْكَ» مورد استفاده قرار گیرد .

مسلمانان میتوانند کلمات و جملات مشابه و کلمات معمولی را که در زبان محلی در بین مردم معروف و مشهور است هم مورد استفاده قرار دهند، ولی نباید فراموش کرد که

الفاظ و جملات که مورد استفاده قرار میگیرد باید الفاظ و جملات الفاظ مباح باشد. مؤرخین مینویسند: از شیخ الاسلام ابن تیمیه در این باره سوال شد: «آیا تبریک گفتن در روز عید و آنچه که بر زبان مردم رایج شده که می گویند: «عیدت مبارک» و الفاظ مشابه آن، اصلی در شریعت دارد یا خیر؟ و اگر اصلی در شریعت دارد چه باید گفت؟ جواب دادند: «تبریک روز عید و اینکه بعضی از مردم بعد از نماز (عید) در وقت دیدار به دیگران می گویند: «تقبل الله منا و منکم» و «أَحَالَهُ اللهُ عَلَیْکَ» و همانند آن الفاظ، این امر از بعضی از صحابه روایت شده که آنها آنرا انجام دادند و ائمه (اربعه) از جمله امام صاحب احمد و دیگران بر آن رخصت و جواز داده اند، اما امام احمد گفته: من شروع کننده تبریک به کسی نخواهم بود اما اگر کسی در آغاز به من تبریک گوید به او جواب (متقابل) خواهم گفت. و این بدان خاطر است چون جواب سلام و تحیت واجب است، اما آغاز تبریک گفتن (به مردم) سنت نیست، البته از آن نهی هم نشده است، و هرکس آنرا انجام داد کارش درست است و هرکس انجام نداد کار او نیز ایرادی ندارد، (برای معلومات مزید مراجعه شود به: الفتاوی الکبری " (228/2).

همچنین شیخ ابن عثیمین مورد استفاده از الفاظ معینی در تبریکی عید میفرمایند: «تبریک عید جایز است، اما الفاظ مخصوصی ندارد، بلکه هر آنچه در میان مردم رایج (عرف) است، همان لفظ نیز جایز است بشرطیکه در آن گناهی نباشد». شیخ ابن عثیمین می افزاید: «تبریک عید توسط بعضی از صحابه صورت گرفته است، و بالفرض که چنین چیزی در بین صحابه وجود نداشته باشد، اکنون این امر (تبریک عید) از جمله امورات عادی بین مردم است که به آن عادت دارند (یعنی جزو عادت و عرف مردم شده است) که بعضی از مردم در وقت فرا رسیدن روز عید و اكمال روزه و قیام شب به دیگران تبریک می گویند».

همچنان شیخ ابن عثیمین در مورد: حکم مصافحه (دست دادن) و معانقه (بغل کشی کردن) و تبریک گفتن بعد از نماز عید طی فتاوی فرموده اند که: «انجام اینها ایرادی ندارد، زیرا مردم آنها را بعنوان عبادت و تقرب الی الله انجام نمی دهند، بلکه تنها به دلیل عادت و عرف انجام می دهند، و آنرا نشانه احترام و اکرام می دانند، و مادامیکه عادت (عرفی) مخالف با شریعت نباشد، اصل بر جواز آن است». (مجموع فتاوی ابن عثیمین) (210-208/16).

خلاصه اینکه: مصافحه و یا تبریک گفتن به مناسبت روز عید قربان و عید فطر با هر لفظی که باشد، بشرطیکه معنای لفظ گناه نباشد، جایز است و می توان بصورت شفاهی، کتبی و یا وسایل انترنیتی و یا سایر وسایل ممکن صورت گیرد و شرع در مورد کدام ممانعتی نمی بیند. زیرا این اعمال وجهه عبادی ندارند و برگرفته از عرف و عادت مردم است، و در کل تبریک گفتن نه سنت است و نه مکروه، بلکه مباح است. یادداشت:

کسانی که به نماز عید همراه امام نرسد و همچنین زنانی که در خانه هستند می توانند نماز عید خویش در خانهای خویش را بجا آورند.

برخی از آداب اجتماعی روز عید:

همانطوریکه تبریک و تهنیت گفتن حلول عید مبارک برای مسلمانان لازم است، عید برخی از آداب دارد که مسلمانان باید آنرا جداً مراعات فرمایند.

پیامبر صلی الله علیه وسلم در حدیثی در این مورد میفرماید: همانا پروردگار با عظمت به من وحی نمودند که نسبت به یکدیگر فروتن و متواضع باشید تا یکی بر دیگری ظلم و تعدی ننموده و فخر و تکبر نوزد. (صحیح مسلم شماره 2865).

پیامبر صلی الله علیه وسلم در حدیثی دیگری آن‌ده از مردانی که خود را شبیه زنان و آن‌ده از زنانی که خود را شبیه مردان می‌سازند، لعنت نمودند و فرمودند: آنها را از خانه‌هایتان بیرون کنید. (صحیح بخاری شماره 5547)

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: زنانی که لباسهای نازک می‌پوشند و نیمه برهنه به نظر می‌رسند و (موی) سرشان ماند کوهان شتر (برآمده) است خودشان منحرف هستند و دیگران را هم منحرف می‌سازند، دوزخیانی هستند که من آنها را ندیده‌ام، وارد بهشت نمی‌شوند و بوی بهشت به مشامشان نمی‌رسد. (صحیح مسلم شماره 2128)

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: بخورید، بنوشید، بپوشید، و به یکدیگر صدقه دهید اما اسراف نکنید و تکبر نوزید. (حدیث حسن/ابن ماجه شماره 3605)

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: کسی که می‌خواهد روزیش وسیع گردد و بقیه‌ی عمرش پر خیر و برکت باشد باید صله‌ی رحم را بجای آورد. و در روایتی قطع کننده‌ی (ترک کننده) صله‌ی رحم وارد بهشت نمی‌شود. (صحیح مسلم شماره 2556-2557)

تجدید فاتحه در ایام عید :

با تاسف باید گفت که در کشور عزیز ما افغانستان عادت بر این است که در روز عید به خانه دوستان که اقارب شان فوت کرده بنام عید اول، تشریف می‌برند به تجدید فاتحه می‌پردازند و بدین ترتیب روز شادی و خوشحالی خود و فامیل متوفی را بار دیگر به غم و اندوه مبدل می‌سازند.

این اعمال بر خلاف سنت نبوی صلی الله علیه وسلم و اصحاب رضی الله عنهم است و ثابت نشده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم یا اصحاب ایشان در روز عید به خانواده‌ی میت سرزده باشند و از آنها دلجویی کنند و یا هم یکبار دیگر به تجدید فاتحه پرداخته باشند، ولی نباید فراموش کرد که صله رحمی عطفوت و دید و بازدید در ایام عید امری نیکو و پسندیده است، اما رفتن به خانواده‌ی میت به نیت تسلیت مجدد به آنها و خواندن فاتحه از جمله بدعتی در دین مقدس اسلام میباشد.

خطاب ما به همچو اشخاص اینست که :

انجام این عمل هیچ تائیدی در شرع نداشته و این عمل خلاف سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم و خلاف روش خلفای راشدین و سلف صالح میباشد، باید دست از تداوم این عادت برداشت، و با تمام فهم اسلامی موضوع را با سایر دوستان نیز توضیح و تشریح نمود.

در حدیثی پیامبر صلی الله علیه وسلم با تمام صراحت آمده است: «من أحدث فی امرنا ما لیس منه فهو ردّ». متفق علیه

«هر کس چیزی را در دین ما ایجاد کند که جزو آن نیست، مردود است و از او پذیرفته نمی‌شود.

و در روایتی دیگری آمده: «من عمل عملاً لیس علیه امرنا فهو ردّ». «هر کس کاری کند که مطابق دین و سنت ما نباشد، مردود است».

زیات قبور در ایام عید :

هکذا با تاسف باید گفت که در کشور ما تعدادی از فامیل‌ها در ایام عید (عید فطر و عید

اضحی) عادت دارند که یک روز خویش را برای رفتن برای زیارت قبر اقارب خویش اختصاص می‌دهند و زنان و مردان صبح وقت به قبرستان می‌روند. در این هیچ جای شک نیست که زیارت قبور بخصوص اقارب امر مستحب در دین مقدس اسلام می‌باشد، زیرا رفتن به قبرستان موجب یادآوری آخرت می‌شود. ولی موضوع بحث ما رفتن به قبرستان در ایام عید می‌باشد، در سیرت پیامبر صلی الله علیه وسلم به اثبات نرسیده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم در مورد زیارت قبور در روز عید توصیه بخصوصی نموده باشد، و این درحالی است که بعضی از مردم رفتن به زیارت قبر در ایام عید (عید فطر و عید اضحی) در این دو روز را بر خود الزامی کرده و احیاناً معتقد به فضیلت برای آن نیز می‌باشند در حالیکه تخصیص کردن روز عید جهت رفتن به زیارت قبرستان، نیاز به نصی از کتاب الله و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم دارد که چنین دستوری در شرع اسلامی وارد نشده است. از جانب دیگر ایام عید، روزهای خوشی، روزهای سرور و شادی می‌باشد، که بطور یقین ه رفتن به قبرستان با این مقصود تناقض دارد.

عیدی یا عیدانه در روز عید

در کشور ما افغانستان در بین مسلمانان و بخصوص بین فامیل‌ها رواج است که بزرگان برای اولادها عیدی و یا عیدانه تهیه می‌دارند. این موضوع سالها به مغزم خطور می‌کرد و مطرح می‌شد که آیا حکم اسلامی در عیدی و عیدانه چه خواهد بود؟ عیدی و عیدانه از لحاظ شرعی جواز دارد و یا خیر؟ در سایت وزین اسلامی در بخش فتوا اسلامی، چشمم به فتوای هیئت علمی افتا بر خورد. در این فتوای علمای اسلام بر دادن عیدی یا عیدانه بر اطفال، فتوای را صادر نموده اند و آنرا از فهم اسلام جواز دانسته اند:

علمای دارالافتا مینویسند:

عیدی دادن یا عیدی گرفتن و یا به اصطلاح شرعی هدیه دادن و گرفتن در ایام عید فطر یعنی عید رمضان و عید سعید الاضحی جایز بوده از لحاظ شرع اسلامی کدام ممانعتی ندارد.

زیرا دادن عیدی و یا عیدانه جزو عادات و عرفهائی است که بین مردم مرسوم بوده و هیچ تضادی با تعالیم اسلام ندارد بلکه انسان بایستی در روز عید به شادی و سرور بپردازد و صله‌ی رحم بجای آورد و نیز هدیه دادن از جمله موارد مطلوب در شرع است.

هیئت علمی افتا در مورد مینویسند:

«هیچ ایرادی در آن نیست، چراکه عیدی دادن از جمله عادات و عرف پسندیده مردم است، و نیز باعث سرور و شادی مسلمان می‌شود حال چه شخص بزرگ باشد چه کودک و بلکه امری است که شرع بدان ترغیب داده است.»

(یعنی هدیه دادن مورد پسند شرع است). برای معلومات بیشتر مراجعه شود به:

«اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء - الشيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز ... الشيخ عبد العزيز آل الشيخ ... الشيخ صالح الفوزان ... الشيخ بكر أبو زيد.» | «فتاوی اللجنة الدائمة للبحوث العلمية والإفتاء» (247/26).

اما نه در سایر اعیاد غیر مسلمانان یا اعیاد بدعی که اهل بدعت آنها را برگزار می‌کنند

زیرا عیدی دادن یا گرفتن در اعیاد مشرکان و یا اهل کتاب و یا اعیادی که اهل بدعت ایجاد کرده اند در حقیقت به معنای اعتراف به وجود یا بزرگداشت آن اعیاد است.

علماء در نوع هدیه عیدانه میفرمایند :

هدیه ای که اهدا می شود نباید باعث آزار و اذیت دیگران شود مثلاً (پتاقی) و یا مواد که موجب آزار و اذیت دیگران شود، که این هدیه به هیچ صورت مورد پسند دین نیست، همچنان دادن پول بر اولادها که توسط آن پیتاقی خریداری نمایند ، در حقیقت ضایع کردن و نابودی مال است که پیامبر صلی الله علیه وسلم درباره آن می فرماید: « إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ ثَلَاثًا وَنَهَى عَنْ ثَلَاثٍ , حَرَّمَ عَفْوَكَ الْوَالِدِ وَوَادِ الْبَنَاتِ وَلَا وَهَاتِ وَنَهَى عَنْ ثَلَاثٍ : قَيْلٍ وَقَالَ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ » همانا الله تعالی سه چیز را حرام و از سه چیز نهی کرده : نافرمانی پدر و زنده به گور کردن دختر و بی حکمتی را حرام کرده و از قیل و قال (اختلاف) و زیاد سوال کردن و ضایع کردن ، مال نهی کرده است. (مسلم) **پایان**

موضوعات و مطالب رساله

شماره	عنوان	صفحه
1	- عید	
2	- اعمال مسنون در عید فطر	
3	- نماز عید	
4	- نیت نماز عید	
5	- حکم نماز عید	
6	- اما در مورد اشتراک زنان در نماز باید گفت	
7	- قضای نماز عید	
8	- نگرفتن عید بعنوان اینکه مسلمانان شهر ما تاهنوز عید نکرده اند	
9	- تعطیلات عید فطر در کشور های اسلامی	
10	- تبریک و تهنیت گفتن در عید	
11	- برخی از آداب اجتماعی روز عید	
12	- تجدید فاتحه در ایام عید	
13	- زیارت قبور در ایام عید	
14	- عیدی یا عیدانه در روز عید	

احکام مختصری عید فطر

تتبع و نگارش :

امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »

مدیر مرکز مطالعات ستراتیژیکی افغان

و مسؤل مرکز فرهنگی د حق لاره- جرمنی

درس ارتباطی : برینسنا لیک : saidafghani@hotmail.com

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**